

Prvi javni spomenik v Brežicah

Slavnostno odkritje bronastega spomenika Punt in revolucija je bilo na tedanji ulici 21. maja (danes Bizeljska cesta) v Brežicah v Sloveniji, v soboto, 28. oktobra 1972 ob 10. uri , v sklopu programa proslav in prireditev praznika brežiške občine.

Starodavno mesto Brežice v Sloveniji, v ospredju pa partizanski spomenik. Foto: Mehemed Tokić, 2017.

Ob postavitvi spomenika so izdali brošuro z naslovom Spomenik Zveze borcev Brežice. V njej so zapisali, da gre za prvi javni spomenik v mestu. Spomenik je sestavljen iz dveh petmetrskih kos (kosa je simbol kmečkih upornikov) in dvometrskega betonskega podstavka. Kosi sta obogateni z reliefnimi upodobitvami. Reliefi na eni kosi pripovedujejo o nasilnem izganjanju

prebivalcev občine Brežice v letih 1941 do 1942, prizori na drugi kosi pa so pripoved o osvobodilnem boju naših krajev med letoma 1941 in 1945 ter o žrtvah nacističnega nasilja v času narodnoosvobodilnega boja oziroma v 2. svetovni vojni v Sloveniji in Jugoslaviji.

Postavitev spomenika v oktobru 1972 v mestu Brežice.

(Osebni arhiv Tomaža Teropšiča)

Avtor spomenika je priznani kipar Stojan Batič (1925, Trbovlje - 2015, Ljubljana), ki velja za enega najpomembnejših kiparjev 20. stoletja na Slovenskem. V partizane je vstopil julija 1944 in bil kulturnik v 2. bataljonu Kozjanskega partizanskega odreda, nato pa odredni referent za propagando. Več o njegovem delu v partizanih izveste v knjigah: Tomaž Teropšič, Kozjanski odred 1 in 2, Založba Obzorja Maribor, 1993. Livar spomenika je bil Vladimir Šeb iz Zagreba, gradbena dela je izvedel Ante Držanič iz Brežic. Spominski plato je projektiral arhitekt Franc Filipčič iz Brežic.

V povorki pred slavnostnim odkritjem, je sodelovalo več praporščakov s prapori. (Osebni arhiv Tomaža Teropšiča)

Spomenik so domačini vzeli za svojega in mu nadeli domače ime »Kose« ali »Pri kosah.« V celoti 7 metrov visok spomenik s prostranim parkom in nasadom stoji na dovolj velikem prostoru pred mostom, ki vodi v središče mesta. Spomenik in lokacija sta priljubljene točki, kjer se odvijajo razne prireditve.

Bronasta skulptura kiparja Batiča ima evidenčno številko dediščine (EŠD) 10480, stoji na parcelni številki 489 v katastrski občini 1300 Brežice in je proglašena za spomenik lokalnega pomena na območju mesta Brežice z odlokom o razglasitvi kulturnih spomenikov lokalnega pomena na območju mesta Brežice (Uradni list Republike Slovenije št. 67/2016 z dne 28.10.2016).

Na čelu povorke je igrala godba. (Osebni arhiv Tomaža Teropšiča)

V preteklosti so kmetje na brežiškem območju v kmečkih uporih masovno nastopali. Šlo je za upor zatiranih in brezpravnih proti nasilju vladajočih. Upornost kmečkih množic ima tu že več stoletno tradicijo. Nemški okupator je med 2. svetovno vojno pri nas uvedel najradikalnejši okupacijski sistem. Nasilni raznarodovalni ukrepi so zaznamovali vsa področja javnega in zasebnega življenja. Streljali so talce, množično izganjali in internirali narodno zavedno prebivalstvo, izvedli vpoklic za orožje sposobne moške v obvezno nemško delovno službo in vojsko, izvajali ukrepe prisilnega dela ter popolnega ponemčenja slovenskega prebivalstva in ozemlja.

Vojna je trajala štiri leta in je na Slovenskem povzročila veliko gorja, še posebej civilnemu prebivalstvu, saj je okupator skušal fizično uničiti slovenski narod. Zato je bil oborožen odpor proti njemu slovenska nacionalna nuja. Ukrepi, s katerimi je nacistična oblast hotela uničiti vse, kar je bilo slovensko, so ustvarili stanje, ki je omogočalo sodelovanje slovenskih rodoljubov raznih političnih in svetovnonazorskih usmeritev v boju proti okupatorju. Uprli smo se in v dolgotrajnem boju na življenje in smrt tudi zmagali. Boj za domovino in svobodo nas je zapisal v zgodovino kot narod upornikov in kot narod zmagovalcev.

**Udeležba občanov in občank pri odkritju spomenika je bila polnoštevila.
(Osebni arhiv Tomaža Teropšiča)**

Spomenik spominja in opominja na tragične dogodke iz pretekle zgodovine ter je poklon človečnosti in protinacističnemu boju. Je pomembno mesto družbenega in političnega spomina.

Spomenik, katerega osnovna ideja je upor zatiranih in brezpravnih proti nasilju vladajočih, je bil postavljen v čast in slavo naših pokončnih prednikov. Na njihova srčna dejanja smo neizmerno ponosni.

Ob spomeniku je vojaška častna straža, pred spomenikom pa postroj pionirjev in pionirk. (Osebni arhiv Tomaža Teropšiča)

Pričujoči sestavek je nastal zaradi potrebe po ohranjanju zgodovinskega spomina in spoštljivega odnosa do spomeniške dediščine. Osnovna ideja spomenika je še danes aktualna in bo v prihodnosti vse bolj dobivala na veljavi.

Spomenik Punt in revolucija v Brežicah. Foto: Tomaž Teropšič, maj 2013.

(Osebni arhiv Tomaža Teropšiča)

Detajl spomenika na betonskem podstavku. Foto: Tomaž Teropšič, maj 2013. (Osebni arhiv Tomaža Teropšiča)

Spomenik v bronu Punt in revolucija je bil v Brežicah postavljen konec leta 1972. Avtor spomenika je Stojan Batič, eden najvidnejših predstavnikov slovenskega figuralnega kiparstva druge polovice 20. stoletja ter avtor številnih javnih spomenikov in parkovne plastike po Sloveniji.

Foto: Tomaž Teropšič, maj 2013. (Osebni arhiv Tomaža Teropšiča)

**Sestavljena razglednica mesta Brežice iz socialističnega obdobja. Zgoraj
levo je fotografija povojne vpadnice v staro mestno jedro Brežic, spodaj
levo je Prosvetni dom in desno je fotografija partizanskega spomenika.**

**Obstaja več barvnih razglednic z motivom spomenika. Foto: Tomaž
Teropšič, avgust 2025. (Osebni arhiv Tomaža Teropšiča)**

Dr. Tomaž Teropšič,
vojni in vojaški zgodovinar